HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א שביב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני לפלוני אף על גב דליתיה בבריא רב פפא אמר הואיל ויורש יורשה רב אחא בריה דרב איקא אמר הלואה איתא בבריא וכדרב הונא אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה איבעיא להו מי שייר מקום לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר אם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו חוץ מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן להּ דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו

שביב מרע שאמר כו' הלואתו לפלוני אע"ג דליתא בבריא. נקטין (ס) סתם הלואה בעין ונראי לי דיכול להקנות אגב קרקע לפי גרסיית מסיק מדקאי פפא (בעיל דף עז: ושם) מ"מ כיון דליתא בבריא נקטין דלא מצי להקנות [בגמ'] דבר אחר עם ההלואה לא חשיב ליתא בבריא להא דירמ בית כמו כן יכול להקנות על ידי הבית ופירות דקל ע"י הדקל שיקנה לו הבית לזור בו כך וכן פירות והדקל לאכול פירותיו כך וכן פירות אלא שיוכל להקנותו בעין זה שכתב מרע מקנהו בדבורו יוכל בריא להקנותו בקנין חליפין או במכירה והלואה אין יכול למכור כי ליתה בעין ומצי הואיל ויורש יורשה ומתנת שכיב מרע כירושה ועכ"ג דיורש יורש ומצי למיהב לאחר פירי אי לא שייר אם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו חוץ מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן להּ דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו

חלואתי לפלוני. ממון שחייב לי פלוני במלוה על פה מי נותן לפלוני ויפרעם לו הלוה במקומי מתקיימו הדברים ותהא הלואתו לפלוני. ועע"ג דבבריא ליתיה למיגבי מלוה על פה להלואתה ליתנה ואין קנין תופס מלא כדבר שהוא בעין אע"ג דלא נתן לפלוני אלא בפניו כדמוכח בגיטין [בגיטין (דף יג.)]: **ומצי הואיל ויורש יורשה.** לו המלוה כחילו נרשותו היה ומחרינן לקמן (דף קמט.). מתנת שכיב מרע כירושה שיורש רשאי לחלק כיון דלאחרים נירושה ליתיה במתנת שכיב מרע: **במעמד שלשתן קנה.** מתלת לישתא נלא טעמא הוא[ג] ולפי שהדבר נהוג בין הסוחרים והחנוניים תקנו את הדבר לקנות בפחות במעמד שלשתן לפי שאין קנין מועיל בדבר שאין בעין ומוקמינן לה בסתם [בגיטין (שם):] אין במלוה בין בפקדון ואע"ג דלסקיקנא דמילתא ליתא בבריא ליתא בשכיב מרע אפי' הכי מטעמא דקי"ל בהזהב (ב"מ מו.) לחין מטעמא נקנה בחליפין אפ"ה אם נתנו במתנת שכיב מרע קנה מהאי טעמא דהלואתי לפלוני: **איבעיא להו דקל לאחד כו'.** אית למומקמי לה בבריא ובמה לחלוטי לפלוני ואפ"ג דלא מיקנה לו אלא בשכיב מרע ומסתברא דלא מיקנה לו אלא בשכיב מרע דהא מדקאמר לעיל (דף קמט.) דשכיב מרע שהודה קנה אלמא טעמא כל שהודה בשכיב מרע משום דמחלט נתן ולא בריא ומשום הכי יש לו כח לומר חלואתי לפלוני וקנה אבל בבריא ליתא דאין יורשה אלא לאחר מיתה: רב אחא בריה דרב איקא אמר. הא מילתא דשכיב מרע דאמר חלואתי לפלוני איתא בבריא ענין הלואה כרב הונא דאמר קנה. אלמא דאיתא בבריא: איבעיא להו. הא מילתא פשיטא להו שכיב מרע שכתב כל נכסיו ושייר קרקע כל שהוא אף על גב דעמד ומתנתו מתנה דסמיך נפשיה על ההוא קרקע ונמצר ומקנה. אבל הא קמיבעיא להו דקל נתן לאחד ופירותיו לאחר מי אמרינן להיכא דנתן דקל לזה ושייר הפירו' ואמר תנו לאידך הפירות מי אמרי' הואיל שכשנתן הדקל שייר הפירות וקנה הראשון דבההוא שיור השייר הפירות שמכה דעתיה ס) דאין חזור ונעמד לאחרון על הפירות שנתן ג) הפירות לא שייר לו הפירות ומש"ה מתנתו שנתן לראשון מתנה מעליא היא. או דלמא הואיל דלא שייר בגוף הדקל לא הוי שיור ואין מתנתו מתנה. ואם עמד חזור בעל המתנה אפי' בדקל שנתן לראשון: אם תמצי לומר לא הוי שיור. הואיל דלא שייר בגוף הדקל ואפי' ראשון לא קנה. הא קא מיבעיי לי אם אמר דקל לפלוני חזר מפירותיו לפלוני. מי אמרינן אע"ג דאי אמר בסתמא דקל זה לפלוני לא קא יהיב ליה פירי והשתא דקאמר חזר מפירותיו לטפויי מלתא קא אתי ובדקל גופיה קא משייר מקום הפירות ומתנה שנתן לראשון מתנה מעליא היא הואיל ששייר בגוף הדקל. או דלמא לא שנא דאין זה שיור ואין מתנתו מתנה: חזר מפירותיו ודאי הוה שיורו שיור ומתנתו מתנה אליבא דרב זביד דאמר בפרק המוכר את הבית אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו על מנת שדיוטא העליונה שלו שייר לעצמו דיוטא העליונה. אמר רב זביד למאי הלכתא דאע"ג דלא אמר הכי על מנת לא מכר את הדיוטא משום דלא שייכא כלל לבית ואמאי אמר חזר לטפויי מלתא קאתי שאם רצה להוציא הבית (זיזין) שמכר לו עם הבית זיזין וגזוזטרא לדיוטא שלו יוציא. הכי נמי להיכא דקאמר דקל זה לפלוני ודאי לא קנה פירות דבסתמא לא קנה ולא נתנו לו אלא לקצוץ ממנו נופין יבשין וכיון דהוסיף ואמר חזר מפירותיו ודאי לטפויי מלתא קאתי דבגוף דקל שיורי שייר ומתנתו מתנה. ל"א אביעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מתנתו מתנה (שיור) או לא. אם תמצא לומר לא שייר ואין מתנתו מתנה הואיל דלא שייר בגוף הדקל משום דנותן בעין יפה נותן. הא קא מיבעיי לי נתן דקל לאחד ושייר פירותיו לעצמו מאי. מי אמרי' כל לגבי נפשיה כי משייר לעצמו בעין יפה משייר הואיל ושייר פירות שייר בדקל מקום פירות ומתנתו מתנה או לא: אמר רבא אם תמצי לומר כו': א"ל ר' אבא. הא מילתא דרב זביד דפשיטא לכו הא אנן בלשון

עד א מיי' פ"י מהלכות שכירות ומתנה הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנו סעיף כ:

עה ב מיי' פכ"ג מהל' מכירה הלכה ד טוש"ע ח"מ סימן רט סעיף ז וסעיף ט:

עו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

מוסף תוספות

א. [ד]אפי' בלשון ירושה אי אפשר לו להוריש גוף ירושה לאחד ופירות בלא גוף לאחר. ריטב"ם. ב. [ד]עשו מתנת שכ"מ כירושה ואע"ג דליתא בבריא. ריטב"ם.
ג. אע"ג דאין יכול להקנותה. תוס' לעיל עז: ד. דתקנת חכמים היא. שם.
ה. דא"כ בחנם נקט הלואה דהול"ל מטבעותי לפלוני. שם. ו. אם הנפקד או הלוה עכו"ם וא"ל ישראל תנהו לישראל אחר לא קנה כיון דאפי' אמר לו זכי לא קנה כיון דאין זכיה לעכו"ם ה"ה במעמד שלשתן לא קנה וכו', ואם הנותן עכו"ם נראה דקנה דאם ממונו של ישראל הפקיעו ע"י מעמד ג' דהוי הלכתא בלא טעמא כ"ש ממון העכו"ם וכו'. תוס' ניעין יג: ז. [ד]אאן שנתן הדקל לאחר דילמא מאי דאמר דקל לזה ופירות לזה אותו לשון נמשך גם לשני וכאילו אומר דקל לזה ודקל לפירותיו לשני. רשב"ם. ח. ואע"ג דעל מנת כחרן הוא בכל כיוצא בזה, מיהו על מנת שיור הגוף משמע טפי. רמב"ן, ועיין רשב"ם.

רבינו גרשום

שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני. כלומר חוב שחייב לי פלוני הבא של פלוני הרי הוא שלו וקנה לאלתר: אע"ג דליתא בבריא. דבריא שאמר כן לא קנה כו' אלא במעמד שלשתן: אמר רב פפא לעולם מילתא דליתא בבריא ליתא נמי בשכיב מרע. והכא כשאמר הלואתי לפלוני טעמא מאי קנה הואיל ויורש שלו יורשה לאלתר בלא אמירה אם לא נתנה לזה הואיל וכל כך היא בחזקתו הלואתו שיורש שלו מנת כחרן הוא בכל כיוצא בזה, מיהו על מנת שיור הגוף משמע טפי. רמב"ן.

מוסף רש"י

במעמד שלשתן. אמר לו כן (קדושין מח.). נפקך ומפקיך ומקבל מתנה (לעיל קמד.). קנה. כך מקנו חכמים לפי שהדבר מזיל הוא בין בבריות ולפי זהזקיון חכמים להקנות בקנין ובעדים (לעיל קמד.). **שדיוטא העליונה שלי.** הוא גג שיש לו מעקה נגוה ר' לחמניין

תוס' ד"ה שביב כו' כפ' הר"ר חיים. ומעתה לי לפי' הר"מ מהמי פריק הש"ס מהך ד"ק ד"ואמר הלואתי לפלוני דלגא מזכה במפורש דת"ק למעוטי אמתי לא פריך ביותר מהא ד"ק ועוד לעיל דאמר ומודים שמואל דשם נתנו במתנת שכ"מ ע"ש למעוטי מה לענין זה ליתא בבריא למכור ולימ' אלא יהא יכול למכור ולמתנה ע"ש:

(א) גמ' אם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מהו (מהר"ם מיכאל מהו) תפ"מ ור"ב ניעקב הספרים תת"ל לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מהו אמר רבא כו' ובשב"ם גורס דקל לאחד ופירותיו לאחד מהו תת"ל לאחר לא הוי שיור תוך מפירותיו מהו אמר רבא ת"ר נתן ת"ל דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן להּ דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו אביעיא להו מי שייר מקום פירי דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן להּ דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו: (ב) ד"ה לא הוי שיור לעצמו חוץ מפירותיו מהו אמר רבא כו' ת"ר נתן דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן להּ דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו: (ג) ד"ה שייר מקום פירי כו' ת"ק מיבעיא ליה ור' נחמן אמר ת"ל נתן דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן להּ דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו: (ד) ד"ה ואיימיו פירוש לשון מחרון דקל לאחד ופירותיו לאחר מי אמרינן כיון דנתן מקום הפירות נתן לו ולא חזקק לומר לו ליטול פירות מן הפירות ומי לית ליה מקום פירות בחילן וקנה לתלמוד דאמר מי לית ליה מקום לימות פירות מי אמרינן להיכא דנתן דקל לזה ושייר הפירו' ואמר תנו לאידך הפירות מי אמרי' הואיל שכשנתן הדקל שייר הפירות וקנה הראשון דבההוא שיור השייר הפירות שמכה דעתיה ס) דאין חזור ונעמד לאחרון על הפירות שנתן ג) הפירות לא שייר לו הפירות ומש"ה מתנתו שנתן לראשון מתנה מעליא היא. או דלמא הואיל דלא שייר בגוף הדקל לא הוי שיור ואין מתנתו מתנה: אם תמצי לומר לא הוי שיור. הואיל דלא שייר בגוף הדקל ואפי' ראשון לא קנה. הא קא מיבעיי לי אם אמר דקל לפלוני חזר מפירותיו לפלוני. מי אמרינן אע"ג דאי אמר בסתמא דקל זה לפלוני לא קא יהיב ליה פירי והשתא דקאמר חזר מפירותיו לטפויי מלתא קא אתי ובדקל גופיה קא משייר מקום הפירות ומתנה שנתן לראשון מתנה מעליא היא הואיל ששייר בגוף הדקל. או דלמא לא שנא דאין זה שיור ואין מתנתו מתנה: חזר מפירותיו ודאי הוה שיורו שיור ומתנתו מתנה אליבא דרב זביד דאמר בפרק המוכר את הבית אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו על מנת שדיוטא העליונה שלו שייר לעצמו דיוטא העליונה. אמר רב זביד למאי הלכתא דאע"ג דלא אמר הכי על מנת לא מכר את הדיוטא משום דלא שייכא כלל לבית ואמאי אמר חזר לטפויי מלתא קאתי שאם רצה להוציא הבית (זיזין) שמכר לו עם הבית זיזין וגזוזטרא לדיוטא שלו יוציא. הכי נמי להיכא דקאמר דקל זה לפלוני ודאי לא קנה פירות דבסתמא לא קנה ולא נתנו לו אלא לקצוץ ממנו נופין יבשין וכיון דהוסיף ואמר חזר מפירותיו ודאי לטפויי מלתא קאתי דבגוף דקל שיורי שייר ומתנתו מתנה. ל"א אביעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מתנתו מתנה (שיור) או לא. אם תמצא לומר לא שייר ואין מתנתו מתנה הואיל דלא שייר בגוף הדקל משום דנותן בעין יפה נותן. הא קא מיבעיי לי נתן דקל לאחד ושייר פירותיו לעצמו מאי. מי אמרי' כל לגבי נפשיה כי משייר לעצמו בעין יפה משייר הואיל ושייר פירות שייר בדקל מקום פירות ומתנתו מתנה או לא: אמר רבא אם תמצי לומר כו': א"ל ר' אבא. הא מילתא דרב זביד דפשיטא לכו הא אנן בלשון

ממתניתין דמיבו מוכר פה הכית, ותנתי לא תימו מועיל דבלמו הכי נמי הכי הוא של מוכר, כדקתני מתני' הלו את הגג כו', ולא היה נרוך להתנות, ולכך ליתנת העליונה שלו לתוספת שלו ניתוך מגד דשומו של נוקס (לעיל סג).

ס) נרשה ד"ל דמי יחזור ויעמוד שימחור וכו'. ג) ר"ל דבהכיא שעמת שנתן הדקל הם שייר לו הפירות וכו'.